

ei luett.
ei koplutt.

Olisiko ajateltavissa?

1923

Kirjoittanut
Lucina Hagman

Hinta 1:—

Sosiaalisen oikeuden

Helsingissä 1923
Helsingin Uusi Kirjapaino Oy.

Olisiko ajateltavissa

että suomalaiseen kansanainekseen lukeutuvat naiset ensi valtiopäivävaaleissa muodostaisivat yhteisen vaaliliiton, mennessään vaaliin omilla listoillaan, ja saataisiinko siten useampia naisia eduskuntaan?

Kysymys, jonka

Lucina Hagman

alusti Suomalaisen naisliiton vuosikokouksessa Helsingissä maalisk. 2 p. 1923.

Sisareni!

Kun tässä olen koettava pohjustaa ohjelmassamme nyt seuraavaa kysymystä, teen sen ainoastaan sisällisestä pakosta, joka ei ole antanut tukkia ääntänsä, vaikka kuinkakin olen sitä tukkia koettanut. Voitteko, sisareni, ymmärtää, ettei ole suinkaan hauskaa eikä vähimmässäkään määrässä innostuttavaa puhua sellaisen asian puolesta, josta tietää suuren osan kokouksen osanottajista langettaneen ennakkotuomionsa? Vielä vähemmän mieluista se on, kun muiden tekijäin ohessa myöskin

tämä ennakkotuomio on miltei lyönyt pirstaleiksi omankin uskoni asiaan, joka ei alkuaankaan kehuttava ollut.

Ei, se ei ole hauska eikä suinkaan kiitollinen tehtävä. Kun siihen tästä huolimatta olen ryhtynyt, olen sen tehnyt ollakseni uskollinen naisoikeuden unhotetulle aatteelle, jonka kerta poveeni kätkin, ja elävöittäkseni, minkä kykenen, naisissa sitä vakaumusta, että meidän on pakko tehdä minkä suinkin voimme saadaksemme enemmän naisia eduskuntaan. Olen tehtävässäni kuin se, joka kaukana taivaan rannalla nähden ihanan kangastuksen tahtoo käydä siihen kiinni, vaikka hän tietää sen seuraavassa silmänräpäyksessä kätkeytyvän.

Emme pyrkimyksellämme tavoittele minikäänlaisia erikoisoikeuksia itsellemme, emme aja itsekkäisiä asioita, emme pyri erityisen naisvallan saavuttamiseen, *oikeutta* vaan haemme ja vaadimme sukupuolellemme. Sillä oikeuden periaate kasvaa kultaa kalliimmaksi sille, jolta oikeus on kielletty. Sentähden meidän on ehdottomasti päästävä entistä tehokkaammin myötävaikuttamaan lainsäädäntötyössä, ja tähän myötävaikutukseen pääsemme ainoastaan siten, että naisia riittävän lukuisina valitaan eduskuntaan.

Mutta miltä mahdollisuudet tähän näyttävät?

Porvarillisten naisten vaalitappio viime eduskuntavaaleissa sattui moneen naiseen kuin salama — tosin ei selkeältä taivaalta, sillä taivas oli kyllä jo synkistynyt edellisten vaalitulostenkin johdosta — mutta kuitenkin tappio tuli jonkun verran odottamatta. Toisiin naisiin — valitettavasti enemmistöön — tuo tappio ei lainkaan koskenut. Ei kuolleeseen mikään kipu koske. Enimpien naisten mielestä varmaan on yhdentekevää, onko eduskunnassa naisia vaiko ei, ja kuinka monta, ja voipi otaksua, että he ylimalkaan hyvin vähän, jos lainkaan, välittävät eduskunnan kokoonpanosta muutenkaan. Eivät he sen toimintaa seuraa eivätkä tiedä enempää *sen* säätämistä laeista kuin aikaisemmistakaan. — He ehken kylläkin kävivät vaaliurnalla ja heittivät lipunsa tynnyriin, mutta ajattelematta tekonsa merkitystä.

Tässä ollaan. Tappiomme ei suinkaan ole oleva ilman käytännöllisiä seurauksia. Jos miesedustajille jo tähän asti on ollut helppo kaataa naisten oikeuksia ja etuja tarkoittavat lakiehdotukset, sillä perusteella, että naisten luku eduskunnassa on ollut niin pieni, niin

nyt se tietysti käy vielä helpommin, nyt kun tämä luku on supistunut vallan mitättömiin. Onkin kuultu, että miesedustajien keskuudessa nykyisillä valtiopäivillä puhaltaa entistäkin vanhoillisempi henki niitä naimisissa olevan naisen asemanparannusta tarkoittavia uudistusehdotuksia kohtaan, jotka sisältyvät hallituksen esitykseen aviopuolisojen oikeussuh-teista, tuo jo ensimmäisiltä yksikamarivaltiopäiviltä 1907 saakka vireillä ollut mutta tähän päivään asti ovelasti ratkaisematta jätetty kysymys. Mikäli paha enne nyt huhuu katsovat vastustajat sopivaksi karsia pois esityksestä tärkeitä, vaimon oikeutta tarkoittavia parannuksia, ja jollei tämä onnistuisi siinä määrässä kuin vanhoillisimmat tahtovat, olisi aikomus äänestää koko lakiehdotus yli vaalien. *Sillä* valtilla saisivat asian jälleen muutamaksi vuodeksi pois päiväjärjestyksestä.

Näennäisesti hyvällä syyllä miehet eduskunnassa voivatkin sanoa, että koska porvarillisten naisten valitsijaenemmistö ei ole pitänyt parempaa huolta naisten valitsemisesta eduskuntaan, he tällä välinpitämättömyydellään ovat osoittaneet, etteivät he erityisesti välitä siitä, paraneeko heidän asemansa avioliitossa

vaiko ei, ja että he senvuoksi ovat jättäneet miehille valtuuden säätää asiasta mielensä mukaan.

Näin miehet voivat käyttää omaksi edukseen mutta koko naissuvun vahingoksi sitä vaalitappiota, minkä porvarilliset naiset saivat viime vaaleissa aikakirjoihinsa merkitä.

Eikä tämä koske ainoastaan vireillä olevan yllämainitun lakiesityksen kohtaloa, vaan voivat miehet luonnollisesti vedota tähän naisennemistön heille välillisesti antamaan valtuuteen kaikissa muissakin naisen oikeuksia koskevissa asioissa, jotka ovat tai tulevat käsitellyn alaisiksi eduskunnassa.

Aikovatko Suomen naiset tämän valtakirjan allekirjoittaa ja jättää ensi vaaleissakin voimaan?

Ensiksi Suomen naiset ovat saavuttaneet oikeuden, jota vailla he ovat olleet aikojen alusta, jota vailla vielä kymmenien maiden naiset ovat ja jonka saavuttamiseksi he käyvät väsymätöntä taistelua. Aikovatko Suomen naiset nyt todellakin tyhmyyden ja huolettomuuden hymyllä heittää pois tämän oikeuden heille tuottamat edut ja velvoitukset, niinkuin Esau myi esikoisuutensa hernerokasta?

Eikö tämä maamme porvarinaisten menet-

tely sisällä suurinta kiittämättömyyttä, välinpitämättömyyttä ja typeryyttä?

Sitäkö varten naisäänioikeuden puolesta on taisteltu, että naiset äänestäisivät miehiä eduskuntaan? Ei suinkaan. Eivätkö naiset enää ollenkaan muista, että aatteen ajajat naisten äänioikeuden saavuttamisella toivoivat valoisamman tien aukenevan ihmisyydellisemmälle suunnalle lainsäädännössä ylimalkaan? He toivoivat, että naiset henkisen äidillisyyden vaistolla tekisivät kaikkensa sekä valitsijoina että valittuina palvelukseen eduskunnankin kautta kaikkien unhotettujen, turvattomien ja vääryyttä kärsivien oikeutta ja etua. Ja tässä toivossa he edellyttivät, että naiset valitsisivat riittävän lukuisasti omankin sukupuolensa jäseniä eduskuntaan.

Tähän sanotaan tänään niinkuin eilenkin, ettei meillä muka olekaan taisteltu naisäänioikeuden puolesta, että tuo oikeus tuli sattumoilta vaan, lahjaksi. Tämä puhe ei ole totta. Se on saanut alkunsa tietämättömyydestä ja halusta saattaa tämä saavutettu oikeus halveksumisen alaiseksi. Tässä ei ole tilaisuus selostaa naisäänioikeuden historiaa maassamme, niin tarpeellinen kuin sellainen selostus olisikin. Mutta

senverta olisi kuitenkin maamme naisten pitänyt tietää, että taisteltu *on*, taisteltu vuosikymmeniä määräperäisesti niin hyvin julkisin puhein ja kirjoituksin kuin käytännöllisin toimin tämän oikeuden puolesta, siksi kuin se myönnettiin. Ja paljo on taistellessa kärsittykin, tappioita tappioitten perästä höystettyinä pilkalla, halveksimisella ja jatkuneella sorrolla. Mutta taistelijain joukko oli pieni, valtaa ja asemaa vailla, ilman muita aseita kuin oikeuden. Kukapa heidän työhönsä olisi huomiota kiinnittänyt enää senjälkeen, kun oikeus, joka oli heidän päämääränsä ja samalla heidän aseensa, oli saavutettu.

Nyt on edelleen taisteltava tämän oikeuden säilyttämiseksi. Tähän taisteluun kehoittaa meitä mitä vakavimmin viime vaaleissa kärsimämme tappio, jonka lähimpiin seurauksiin jo olen viitannut, mutta josta johdonmukaisesti tulee olemaan paljo pahempia seurauksia, elleimme saa lehteä kääntymään. Pahin seuraus on se, jos koko äänioikeutemme juoksee hiekkään. Pitäkäämme siis huolta, ettei niin käy.

Useissa kirjoituksissa kosketeltiin viime syksynä tätä vaalitappiota ja kysyttiin moneen kertaan, mitä olisi tehtävä, jottei ensi vaaleissa kärsittäisi samaa tappiota ja kenties vielä

suurempaa, jos se enää voi suurempi olla. Mutta millaisia olivat vastaukset? Laajennetun, voimakkaamman valistus- ja propagandatyön tarpeellisuus oli heti selvillä ja siitä oltiin täysin yksimielisiä, mutta tepsivämpiä, voimakkaampia vaalikeinoja katseltiin epäillen. Rohkeus ja alotteenvoima puuttui. Asetettiin tosin kaukaa katseltavaksi *naisten oman vaaliliiton* mahdollisuus, mutta se tehtiin aivan kuin sivumennen, arkaillen ja epäillen. Ja ajatus hyljättiin heti muistutuksella, että siihen keinoon olisi ryhdyttävä vasta suurimmassa hädässä, sitten kun kaikki muut keinot ensin olisivat koetellut. Mutta mitkä ne muut keinot olisivat, sitä ei mainittu, paitsi tuo vanha ylimalkainen yrittäminen puolueiden kainaloissa.

Mutta eikö tämä menettelytapa ole jo kyliksi paljastanut voimattomuuttaan? 15 vuotta sitä on noudatettu. Etusijassa valtiollisten puoluerajojen puitteissa, puolueparollin kuuliaisuudessa on kourallinen naisia saanut jonkun naisehdokkaan vaalilistalle ja joskus piirinsä naiset sillä äänestämään tämän ehdokkaan läpi. Toiste se on tapahtunut miesäänestäjien avulla, mutta ylimalkaan kerta kerralta huonontuvalla menestyksellä. Ja vihdoinkin naiset ovat lähteneet vaalista siihen määrin hä-

vinneinä, ettei viimeksi valitussa eduskunnassa enää ole jäljellä muuta kuin yksi köyhänmiehen lammas kussakin kolmessa n. k. porvarillisessa puolueessa.

Jos vielä edelleen riiputaan kiinni tässä taktikassa, älköön hämmästyttäkö, jos tuo yksikin meiltä riistetään. Ja sitte saamme noloina asettua odottamaan, miten koko äänestysaikeutemme käy. Se unhottuu ja jää kuolleeksi kirjaimeksi, kunnes ajankohta tulee, jolloin se pyyhitään vaalilaista pois.

Jos naiset todenteolla haluavat nykyistä useampia naisia eduskuntaan, *täytyy* heidän nyt tehdä kokokäännös riippumattomuuteen, *täytyy* heidän rohkeasti ryhtyä uuteen omavaraiseen otteeseen menen ensi vaaleihin *omana vaaliliittona*, omilla listoilla. Eikö tällainen menettelytapa ole ajateltavissa?

Ei, ei se ole ajateltavissa, odotan useampien läsnäolijoista vastaavan, me emme voi puolue-rajvoja purkaa, me tiedämme, että naisten enemmistö katsoo puoluenäkökohdat niin tärkeiksi, että ainoastaan ne, eivätkä naisten harastamat oikeus- ja ihmisyysaatteet, määräävät vaaliliittojen rajat.

Mutta ehkei se kuitenkin olisi niin mahdotonta, kuin luullaan. Sillä ensinkin, ei ole

sanottu, että se mikä tällä hetkellä on naisten enemmistö on enemmistönä silloin kun uudet vaalit tapahtuvat. Taitavalla valistustyöllä voitaisiin siirtää rajoja enemmistön ja vähemmistön välillä, jota paitsi nämä rajat saattavat siirtyä uusien maailmantapaustenkin kautta. Myöskin voivat odottamattomat valtiolliset vyörykkeet syöstä nykyiset puolueyhitykset nurin, ajaen nykyään erikseen toimivat puolueet yhteen rintamaan taikka luomalla uusia puolue muodostuksia. Kaikissa näissä tapauksissa saattaisi syntyä maassamme sellainen tilanne, joka keräisi riittävän määrän naisia kokoon yhteiseen vaaliliittoon, ei suinkaan yksistään itsepuolustukseksi, vaan voidakseen siten palvella suuria aatteellisia uudistustehtäviä.

Tässä ei ole kysymys minkään *uuden valtiollisen puolueen* muodostamisesta vanhoissa merkeissä, se väite torjuttakoon heti, vaan kysymys on yleisestä ihmisyysoikeudellisesta suunnasta, jonka vaikutusmahdollisuudelle koetetaan valmistaa tietä ja jonka toteuttamiseen yhtä hyvin mies kuin nainenkin voi ottaa osaa.

Tätä vastaan esitetään vanha väite, että „koko vaalilakimme edellyttää valtiollisia puo-

lueita" kamppailemassa toisiaan vastaan, ja ettei „puolueiden ulkopuolella" pidä syntyä valitsijaryhmitystä. Vaalilakimme ei puhu puolueista mitään, mutta että sen laatijat ovat lähteneet lakia säätämään sokean puoluehengen valtaamina, sen kyllä voi lukea lakitekstin rivien välistä. On kuitenkin selvää, ettei tämä edellyttäminen kumoa valitsijoiden vapautta laatia vaalilistansa minkä tunnussanan mukaan he itse tahtovat, joko se sitten mahtuu olevien puolueiden tunnussanoihin taikka ei.

Naisten vaaliliiton suhteen voitaisiin menettellä niin, ettei koetta aluksi pantaisi toimeen maan kaikissa vaalipiireissä, vaan ainoastaan joissakuissa.

Ensinnäkin erotettaisiin pois ne kaksi vaalipiiriä, Mikkelin ja Viipurin läntinen vaalipiiri, joissa kummassakin saatiin yksi naisedustaja valituksi, ja jätettäisiin nämä piirit tähänastisen menettelytavan varaan. Sitä vastoin koetettaisiin oma vaaliliitto toteuttaa sellaisissa vaalipiireissä, missä kummankin suomalaisen puolueen naiset tosin olivat saaneet naisehdokkaan puolueen listoille, mutta jotka eivät tulleet valituiksi. Tällaisia piirejä olivat ainakin Uudenmaan läänin vaalipiiri, Hämeen läänin sekä eteläinen että pohjoinen

vaalipiiri, Kuopion läänin läntinen ja itäinen, Turun läänin eteläinen ja Vaasan läänin itäinen vaalipiiri eli siis yhteensä 7 vaalipiiriä, joissa kumpaisenkaan suom. puolueen naiset eivät saaneet ehdokkaitaan läpi. Toisellinen tulos olisi voitu saavuttaa, jos puoluelistoille annetut naisten äänet olisi kerätty yhdelle listalle, naisten oman vaaliliiton listalle. Siten olisi voitu saada 7 naisedustajaa niiden 2 lisäksi, jotka tulivat Mikkelin ja Viipurin l. läntisestä vaalipiiristä, eli kaikkiaan 9. Samaa menettelytapaa voitaisiin seurata vielä Turun l. pohjoisessa vaalipiirissä, jossa naisvalitsijat eräissä edellisissä vaaleissa osoittivat niin suurta innostusta, että saivat ehdokkaansa valituksi puoluelistoillakin. Tosin vastustus miesten puolelta naisedokkaita vastaan siellä myöhemmin on käynyt entistä kovemaksi, mutta sitä suurempi syy olisi koota suom. *puolueille* ennen annetut naisten äänet oman vaaliliiton hyväksi. Olisihan oikeampi kerääntyä kannattamaan yhtä yhteistä naisedokasta, kuin menettää kaikki.

Jos tahdottaisiin olla erityisen varovaisia, voitaisiin ensi kerralla keskittää voimat ai-noastaan joihinkuihin yllämainituistakin vaalipiireistä ja silloin valita ne, missä on taajin

asutus pienimmällä alueella. Siten vaalitoiminta asian hyväksi helpottuisi.

„Mutta”, muistuttavat vastustajat, „voisi käydä niin, ettei mikään naisehdokas tulisi valituksi naisten yhteisillä listoilla.” Niin, voisihan se kyllä tapahtua, mutta eipä vahinko silloin olisi suurempi kuin se oli viime vaaleissaakaan, jolloin useat naisehdokkaat puoluelistoilla ollen eivät tulleet valituiksi.

Vielä pahemmaksi leimataan se mahdollisuus, että naisten vaalilista, joka ei kokoaisi kylliksi ääniä yhden ehdokkaan valitsemiseksi, voisi aiheuttaa, että porvarilliset ainekset menettäisivät edustajapaikan ei-porvarillisille. Tähän huomautettakoon, etteivät porv. miesäänestäjätkään ole kaihtaneet esiintymistä toisiaan vastaan kilpailevina puolueina, vaikka ovat olleet tietoisia siitä, että kahtiajakautumalla voivat menettää paikan puolueitten yhteiselle vastustajalle, kuten ovatkin menettäneet. Eihän tällainen menettäminen olisi sen rikollisempi, jos se johtuisi *naisten* epäonnistumisesta? Ei siis tällä muistutuksella voida ehdotusta kaataa.

Ken jotakin tahtoo, hänen täytyy jotakin uskaltaa ja olla valmis ottamaan vastaan epäonnistumisenkin. Joka ei mitään uskalla, ei

mitään voitakkaan. Uusi menettelytapa, omana vaaliliittona vaaleihin meneminen, on kaikissa tapauksissa pidettävä itsenäisenä, määräperäisenä yrityksenä. Siihen sisältyy voimakas ote, jonka seuraukset kantavat kauas. Sentähden sitä ei olisi koettelematta hyljättävä.

Tahdomme vielä tarkastaa joitakin vasta-
väitteitä. Olemme kuullut avioliitossa ole-
van naisen puhuvan näin: „Me, jotka olemme
naimisissa ja jotka kasvatamme miehiämme ja
poikiamme, emme voi tavoitella itsenäisiä tar-
koitusperiä yhtymällä omaan vaaliliittoon.”

Tämä kanta ei ole meille vieras. Ja niin
pimeä ja pitämätön kuin se onkin, täytyy mei-
dän ottaa se laskuun kyseessäolevaa uutta me-
nettelytapaa arvioidessamme. Onhan alusta
asti ollut ilmeistä, että suurta välinpitämättö-
myyttä naisehdokkaiden niin hyvin listoille
asettamisen kuin valitsemisenkin suhteen val-
litsee naimisissa olevien naisten keskuudessa,
syistä joiden selostukseen ei tässä ole tilaa,
mutta joihin kumminkin tuonnempana olemme
viittaava.

Toiselta puolen ei saa sivuuttaa sitä tosi-
asiaa, että juuri avioavaimojen riveistä on läh-

tenyt ja lähtee monta rohkeaa asianharrastajaa ja edistäjää.

Mutta ruvetessamme harkitsemaan, miten pääsisimme perille omien vaaliliittojen luomisessa, tulemme tässä, samoin kuin kaikissa naisoikeuspyrinnöissä, tekemisiin naisluonteessa olevan passivisuuden kanssa, sen kompastuskiven kanssa, johon miltei kaikki sukupuolta kohottavat pyrinnöt lankeavat. Ja naimisiin joutuneissa naisissa tämä passivisuus luullaksemme yleensä kovettuu vielä läpitynkemattommaksi kuin naimattomissa, poikkeuksia lukuunottamatta.

Täytyy kysyä: Sisältyykö siihen todella sotajulistus miehiä vastaan, että naimisiin mennyt nainen yhtyy sisariensa kanssa sellaiseen vaaliliittoon, jonka tunnussana on hänen sukupuolensa saattaminen ihmisarvoa vastaaviin oikeuksiin ja sellaiseen asemaan, että hän vapaasti voi vaikuttaa niiden periaatteiden voitolle pääsemiseksi, jotka ovat erityisesti juurtuneet naisen ominaishenkeen?

Ei ole tapana syyttää sodanjulistajaksi sitä, joka pakoitetaan puolustautumaan, vaan sitä, joka hyökkää. Yhteiskunta on kautta aikojen hyökännyt naisten oikeuksia vastaan, sääntämiensä, naista kohtaan väkinäistä vääryyttä

sisältävien lakiensa, laitostensa ja järjestöjensä kautta, sydämettömästi polkien häntä hänen elämänsä kaikissa vaiheissa ja muodoissa.

Emme me hyökkää, me puolustaudumme. Mikä epäsi kiö nainen olisikaan, ellei hän olisi kerran kohottanut päätänsä tuosta sortoasemastaan ja ryhtynyt puolustamaan itseänsä ja tyttäriänsä? Siihen on siveellisesti velvollinen yhtä hyvin avioliitossa oleva nainen kuin naimatonkin. Ei ainoakaan nainen punastumatta voi solmia sellaista liittoa miehen kanssa, jonka sopimuskirjassa määrätään, että hänen on luovuttava vapaudestaan ja pyhimmistä vakaumuksistaan ja pantava alttiiksi itsenäisyytensä ja personallisuutensa. Sellaisen asiakirjan allekirjoittaminen on moralitonta. Ja sellaista moralittomuutta valveutuneiden ihmisten tulee vastustaa tekemällä perinjuurista valistustyötä niin hyvin naineiden kuin vielä naimattomien naisten riveissä.

Jos naiset heräävät käsittämään, että heillä on omaperäinen erikoistehtävä myöskin kansakunnan henkisinä äiteinä ja ettei kukaan saa rankaisematta pettää luojaansa, käy heille myöskin selväksi, että he ovat velvolliset kaikessa kansansa elämässä noudattamaan ja me-

nettelemään ominaisluonteensa mukaan kutsu-
mustaan täyttyessä. Kun sille kohdalle on ke-
hitytty, ei nainen myöskään enää arkaile me-
nemistä itsenäisenä vaaleihin, milloin niin
tarvitaan.

Mutta huolimatta kaikesta siitä, minkä
tässä olemme esittänyt, kuulemme muistutet-
tavan: „Mutta jos ajatellaan omaa vaaliliittoa
nykyisten puoluerajain ulkopuolella, täytyy
myös olla *ohjelma*, joka kykenee kokoamaan
riittävän määrän valitsijoita.”

Tietysti meillä täytyy olla *ohjelma*. Mutta
eikö *sitä* sitten jo ole? Eikö kaikesta siitä,
mitä sukupuolemme on elänyt, kärsinyt ja hä-
vennyt, ole muodostunut luja, kumoamaton
ohjelma sydämiimme? Totisesti se läpiaiko-
jen jatkuva julkinen vääryys, kurjuus, sorto
ja unohdus, johon yhteiskunnat ovat naisen
jouduttaneet, on niin suuri, että sen olisi pitä-
nyt saada aikaan ohjelma, verin piirret-
tynä, jonka uljaasti voimme vaalilippuumme-
kin kirjoittaa.

Mitä Suomen naiseen tulee, *ohi* heillä ohjel-
mansa julkilausuttuna jo ensimmäisiin vaaleihin
mennessään v. 1907*) ja, häpeä sanoa mutta

---

*) Ks. m. m. alustajan kirjoittama »Naisten ohjel-
ma tulevissa vaaleissa» Verner Söderström 1906.

väärin sanomattakin jättää — niin vähän tästä ohjelmasta näinä 15 vuotena, jolloin naiset ovat vaaleissa käyneet, on onnistuttu toteuttaa, ettei nyt paljoa muuta tarvita kuin puhtaaksikirjoittaa tuo vanha ohjelma. Sen yksityiskohtainen esittäminen ei tässä voi eikä tarvitsekaan tapahtua. Kaikki tunnemme sen yleissisällyksen. Se tarkoittaa sellaisten muutosten aikaansaamista valtakunnan suureen lakikirjaan, jotka peittelemättä, selvään ja ilman verukkeita asettavat toisen puolen väestöä — naiset — oikeudellisesti yhdenvertaiseen asemaan väestön toisen puolen — miesten — kanssa. Siinä tarkoitusperä, jota emme vielä lähimainkaan ole saavuttaneet.

Vaaliohjelmaan ei suinkaan sisälly kaikki elämänalat, joilla nainen on väkinäisesti syrjäytetty, ja joilla hän on hakeva itselleen oikeutta, siihen sisältyy ainoastaan sellaisten lakiparannuksien aikaansaaminen, joihin päästään eduskuntatietä. Tähän kuuluvat m. m. nuo lukuisat ja suurelle osalle naisia tuntemattomat naimisissa olevan naisen tilaa ja asemaa koskevat lakisäännökset. Näitä säännöksiä ei suinkaan ole ainoastaan naimakaressa, joka tosin on niiden alkuperäinen pesä, vaan monissa

muissa laeissa ja asetuksissa, jotka mikä mil-
läkin tavalla kytkevät hänen vapauttaan teos-
sa ja toimessa, lannistavat häntä ja riistävät
häneltä oikeuden. Tähän kuuluu laajakantoi-
nen kysymys naisen haku- ja nimitysoikeu-
desta virkoihin, ja palkkauskysymys, joiden oi-
keudenmukaista järjestelyä edelleen mitä häi-
käilemättömimmin vastustetaan ja jarrute-
taan aivan samoin kuin aviopuolisojen oikeus-
suhteita koskevia uudistuksiakin. Tähän kuu-
luu tärkeitten muutosten aikaansaaminen ri-
koslakiin, joka sekään ei ole puolueeton naista
kohtaan, kuten voisi otaksua. Ajatelkaamme
esim. miten rikoslaissa käsitellään siveellisyys-
rikoksia.

Toiseksi on ohjelmassamme suuri määrä
sellaisia yleisiä parannuspyrinnöitä, jotka ei-
vät kaikinpuolin koske suorastaan naisen oi-
keuksia ja etuja, mutta jotka kuuluvat hänen
harrastuspiiriinsä ja joita järjestäessä hänen
velvollisuutensa on laskea omaperäinen, nai-
sellinen vakaumuksensa ja tahtonsa vaa'alle.
Näihin kuuluu kirkon ja koulun kehittäminen
terveeseen, kasvatusvoimaiseen suuntaan, las-
ten huolto, köyhäinhoito, terveydenhoito, sai-
rashoito, vanhain turvaaminen y. m., mitkä

asiat myöskin suuremmalta tai pienemmältä osaltaan ovat lainsäädännön esineitä.

Mitä erityisesti kirkkoon ja kouluun tulee, on tietysti huomattava, että näitäkin laitoksia koskeva lainsäädäntö sisältää törkeimpiä oikeudenloukkauksia naista kohtaan, kuten esim. riistämällä häneltä papiksi-pääsemisoikeudet ja oikeuden ottaa osaa näiden laitosten hallintoon ja kirkolliskokoukseen. Kirkon ja koulun uudistustyössä naisella on kahtalainen tehtävä, sekä omia oikeuksiaan ajava että yleinen.

Vaikka tässä olemme ainoastaan hahmoitellut sen erityisluonteisen ohjelman, joka naisten olisi toteutettava ja joka ei suinkaan mikään uusi ole, uskallamme väittää, että ne silmät ovat pimitetyt, jotka eivät näe tässä ohjelmassa riittävästi taistelua ansaitsevia tarkoituksia, ja ne sydämet paatuneet, jotka eivät tuskasta syki niitä tunnustellessa. Puhutaan niin paljo „Suomen onnesta”, jota olisi luotava, mutta unohdetaan, että enemmän kuin puolelta Suomen asukkaista vielä useissa kohdin puuttuu onnen ehtojen ensimmäinen pohja: *oikeus*. Se on heille ensiksi annettava, vasta sitten voi puhua „Suomen onnesta”.

Naiset, tietäkää! Yhtä vähän kuin olemme

tähän asti saaneet lahjaksi ne vähäiset oikeudet, mitkä meillä nyt on, yhtä vähän saamme odottaa lahjana niitä oikeuksia, joita yhteiskunta meiltä vielä pidättää.

Paitsi tässä yleispiirtein esitettyä ominaisohjelmaa voi vielä tulla kysymykseen kannanotto varsinaisesti n. s. poliittisten ja muiden yleisten kysymysten suhteen. Tärkeimpänä näistä pidämme suhtautumisen rauhankysymykseen ja kysymykseen lainsäädännön suhteesta perustuslakeihin ja siihen, mitä perustuslain muuttamisesta on säädetty. Mutta jollei naiset ohjelmaansa tahdo merkitä kantaansa näissä asioissa, voidaan määrittely niiden suhteen jättää puolueille, kuten tähänkin asti.

Sen perusteella, mitä tässä olen esittänyt ja edessäni tietämätön tulevaisuus, joka kuitenkin ei tällä hetkellä näytä lupaavalta naisoikeudelle eikä altruistiselle kehityssuunnalle, tuntuu siltä, kuin aika olisi tullut meidän maamme naisille valmistautua erityisen vaali-liiton muodostamiseen eduskuntavaaleissa. Ja siihen saavat, monista tappioista päättäen, ryhtyä myöskin monien muiden maiden naiset. Suotava olisi, että kysymys koko laajuudessaan otettaisiin kansainvälisen käsittelyn alaiseksi esim. suuren kansainvälisen nais-

äänioikeusliiton kongressissa, joista lähin pidetään Roomassa ensi toukokuulla. Eikä liene muuta kuin asian eduksi, että se meidän maassamme jo sitä ennen on otettu päiväjärjestykseen ja alotteellisen pohdinnan esineeksi.

Mutta koska olen varustettu suomalaisella kärsivällisyydellä eikä ole tarvis hätäillä, ja kun tunnen liikkuvani vastatulessa, niin vanhana merenkulkijana tyydyn vaan pieneen askeleeseen eteenpäin ja ehdotan tällä kertaa ainoastaan:

että tämä kokous päättää lykätä esillä olevan kysymyksen Suomalaisen naisliiton osatojen harkittavaksi kehoittaen niitä valmistamaan siitä lausunnon kesäkokoukseen, jossa kysymys otetaan jatkuvasti käsiteltäväksi.